

opusdei.org

Téma 41 - Otče náš, jenž jsi na nebesích

Modlitbou Otčenáš nás Ježíš Kristus učí obracet se k Bohu jako k Otci. Je to synovská modlitba „par excellence“.

21.01.2018

PDF ► [Otče náš, jenž jsi na nebesích](#)

Manuel Belda

1. Ježíš nás učí obracet se k Bohu jako k Otci

Modlitbou Otčenáš nás Ježíš Kristus učí obracet se k Bohu jako k Otci:

„Modlit se k Otci znamená vstoupit do jeho tajemství, takového, jaké je a jak nám ho Syn zjevil: ‚Výraz Bůh-Otec nikdy nikomu nebyl zjeven. Když se sám Mojžíš ptal Boha, kdo je, slyšel jiné jméno. Nám toto jméno bylo zjeveno v Synovi: protože teprve jméno Syn zahrnuje jméno Otce.‘ (Tertullianus, *De oratione*, 3)“ (Katechismus, 2779).

Ježíš spolu s Otčenášem svým učedníkům také zjevuje, že se jim dostalo účasti na jeho synovství: „Učedníci skrze zjevení této modlitby objeví, že mají zvláštní podíl na Božím synovství, o němž sv. Jan řekne v úvodu svého evangelia: ‚Všem, kdo ho přijali (to je kdo přijali Slovo, které se stalo tělem), dal moc stát se Božími dětmi‘ (Jan 1, 12).

Proto se právem modlí podle jeho učení: Otče náš.“¹

Ježíš Kristus vždy rozlišuje mezi výrazy „můj Otec“ a „váš Otec“ (srov. Jan 20, 17). Když se proto modlí On, nikdy neříká „Otče náš“. Naznačuje tím, že jeho vztah k Bohu je naprosto jedinečný: je to jen jeho vztah a nikoho jiného. Modlitbou Otčenáš chce Ježíš dovést své učedníky k vědomí jejich Božího synovství a zároveň poukazuje na rozdíl mezi přirozeným synovstvím a naším adoptivním synovstvím přijatým jako nezasloužený dar od Boha.

Modlitba křesťana je modlitbou dítěte, které se obrací na svého Boha Otce se synovskou důvěrou, která je „označována ve východní i západní liturgii typicky křesťanským výrazem „*parrhésia*“, to znamená nefalšovaná prostota, dětinná důvěra, radostná bezpečnost, pokorná odvaha, jistota, že jsme milováni (srov. Ef 3, 12; Žid 3,

6; 4, 16; 10, 19; 1 Jan 2, 28; 3, 21; 5, 14)“ (Katechismus, 2778). Slovo *parrhésia* znamená původně privilegium svobody slova řeckého občana při lidových shromážděních a bylo převzato církevními otci pro vyjádření synovského chování křesťana k svému Otci, Bohu.

2. Boží synovství a křesťanské bratrství

Když nazýváme Boha naším otcem, uznáváme, že nás Boží synovství spojuje s Kristem, „prvním z mnoha bratří“ (Řím 8, 29), skrze opravdové nadpřirozené bratrství. Církev je tímto novým společenstvím Boha a lidí (srov. Katechismus, 2790).

Křesťanská svatost proto nikdy není individualistická nebo egocentrická, byť je osobní a individuální:

„Konečně, modlíme-li se „Otče náš“ v pravdě, vzdáváme se individualismu, protože nás od něho osvobozuje

láska, kterou přijímáme. Slovo „náš“ na počátku modlitby Páně, stejně jako slovo „my“ posledních čtyř proseb, nikoho nevyklučuje. Aby bylo to, co říkáme, pravdivé, musí být překonána naše rozdělení a naše protiklady“ (Katechismus, 2792).

Bratrství, které vytváří Boží synovství, se vztahuje také na všechny lidi, protože jistým způsobem jsou všichni dětmi Božími – jeho tvory – a jsou voláni ke svatosti: „Je jen jeden lid: lid Božích dětí.“² Křesťan se má proto snažit spolupracovat na úkolu přivést celé lidstvo k Bohu.

Boží synovství nás pobízí k apoštolátu, který je nutným projevem synovství a bratrství: „V tvém myšlení mají druzí – především ti, kdo jsou v tvém bezprostředním okolí – být tím, čím skutečně jsou: Božími dětmi, oplývajícími takovou důstojností, jakou tento vznešený

titul přináší. Musíme se chovat jako Boží děti vůči Božím dětem: naše láska musí být obětavá, každodenní, uskutečňovaná nezměrným pochopením pro bližní, tichou obětí, nepozorovaným sebedarováním.“³

3. Význam Božího synovství jako základu duchovního života

Prožívá-li se Boží synovství naplno, stane se „hlubokým postojem duše, zasahujícím celý život člověka. Tato zbožnost je přítomna ve všech myšlenkách, ve všech tužbách, ve všech citech“.⁴ Je to skutečnost, která má být žitá stále, nejen v ojedinělých životních okolnostech: „Nemůžeme být Božími dětmi jen chvílemi, třebaže jsou okamžiky, kdy to máme mít zvláště na mysli, kdy máme proniknout do smyslu našeho božského synovství, jež je podstatou zbožnosti.“⁵

Sv. Josemaría učí, že smysl nebo vědomí Božího synovství uváděný v život „je základem ducha Opus Dei. Všichni lidé jsou Boží děti. Ale dítě se může chovat ke svému otci velmi různě. Musíme usilovat o to, abychom byli dětmi, které se snaží uvědomovat si, že Pán – máje nás rád jako své děti – chce, abychom žili uprostřed tohoto světa v jeho domě, abychom byli jedna rodina, aby jeho bylo naše a naše jeho, abychom s ním měli důvěrný vztah, který nám dovolí prosit jako malé dítě – třeba o Měsíc!“⁶

Křesťanská radost má své kořeny zapuštěné v Božím synovství:
„Radost je nutným důsledkem Božího synovství, vědomí, že jsme mimořádně milováni svým Bohem Otcem, který nás chrání, pomáhá nám i odpouští.“⁷ V kázání sv. Josemaríi je často patrné, že jeho radost vyvěrala z úvah nad touto skutečností: „Z důvodů, které nejsou

jen věcí náhody, ale které zná jistě Ježíš, jenž je tu před námi ve svatostánku, jsem ve svém životě dokonale poznal a uvědomil si, že jsem Boží syn, a pocítil jsem radost, že jsem se mohl ponořit do srdce svého Otce, abych mohl napravit to, co jsem udělal špatně, abych se očistil, abych mu mohl sloužit a chápat všechny lidi a odpouštět jim na základě jeho lásky a své pokory (...). Po léta jsem se snažil opírat se o tuto radostnou zkušenost.“⁸

Jedna z nejcitlivějších otázek, které si člověk klade, když rozjímá o Božím synovství, je problém zla. Mnozí nedokáží sladit zkušenost zla ve světě s jistotou víry o nekonečné Boží dobrotě. Svatí však učí, že vše, k čemu v lidském životě dochází, má být považováno za dobro, protože do hloubky porozuměli vztahu mezi Božím synovstvím a svatým křížem. Vyjadřují to např. slova sv. Tomáše Mora, která napsal své nejstarší

dceři, když byl vězněn v londýnském Toweru: „Má nejdražší dcero, ať se tvá duše nikdy neznepokojuje ničím, co by se mi zde na světě mohlo stát. Já jsem si naprosto jist, že ať to bude, co to bude, i kdyby se to zdálo jakkoli zlé, bude to doopravdy to nejlepší.“⁹ Podobně hovoří i sv. Josemaría ve vztahu k situacím, které možná nejsou tak dramatické, nicméně pro křesťanskou duši mohou být velmi těžké a znepokojující: „Trápení? Starosti kvůli této nebo tamté záležitosti? Cožpak nevidíš, že si to přeje tvůj Bůh Otec, který je dobrý... a který tebe – tebe osobně – miluje více, než mohou všechny matky světa milovat své děti?“¹⁰

Pro sv. Josemariu není Boží synovství něčím přesládlým, nevšímavým k utrpení a bolesti. Říká naopak, že tato skutečnost je niterně spojená s křížem, který je nevyhnutelným způsobem přítomen ve všech, kteří

chtějí následovat Krista zblízka:

„Ježíš se modlí v zahradě. Pater mi – Otče můj (Mt 26, 39), Abba Pater – Abba, Otče (Mk 14, 36). Bůh je mým Otcem, i když mi posílá utrpení.

Miluje mě něžně, i když mě zraňuje.

Ježíš trpí, aby splnil vůli Otce... A já, který chci také plnit nejsvětější vůli Boží, následuje stopy Mistrovy, budu si moci naříkat, potkám-li bolest a utrpení jako společníci na cestě?

Bude to jistý znak mého synovství, poněvadž se mnou jedná stejně jako se svým božským Synem. A potom i já, jako on, budu moci lkát a naříkat ve své getsemanské zahradě, padlý na zemi, uznávaje svou nicotu, ale výkřik, deroucí se z nejhlubšího nitra mé duše, prorazí až k Pánu: Pater mi, Abba, Pater... fiat! – Otče můj, Abba, Otče... staň se!“¹¹

Dalším důležitým důsledkem vědomí Božího synovství je dětinná odevzdanost do rukou Božích, která nevyplývá ani tolik z asketického

osobního boje – ač ten se předpokládá –, jako z ochoty nechat se vést Bohem, a proto se hovoří o odevzdanosti. Ze strany syna se jedná o aktivní, svobodnou a vědomou odevzdanost. Tento postoj dal vznik konkrétnímu způsobu prožívání Božího synovství – který není ani jediný, ani povinný pro všechny –, nazývaný „duchovní dětství“: spočívá v uvědomění si sama sebe před Bohem nejen jako dítě, ale jako malé dítě, jako dítě, které potřebuje velkou péči. Tak to vyjadřuje sv. František Saleský: „Jestliže znovu nebudete jako děti, jistě nevejdete do nebeského království (Mt 18, 3). „ ...“¹² Sv. Josemaría také doporučoval cestu duchovního dětství: „Jako děti nebudete mít trápení: děti hned zapomínají na mrzutosti a vracejí se ke svým obvyklým hrám. – Proto když se odevzdáte, nebudete si muset dělat starosti, protože budete odpočívat v Otci.“¹³ —

4. Sedm proseb Otčenáše

Po invokaci „Otče náš, který jsi na nebesích“ na začátku modlitby Páně následuje sedm proseb. „V modlitbě „Otče náš“ je předmětem prvních tří proseb Otcova sláva, posvěcování jeho jména, příchod království a plnění jeho božské vůle. Čtyři další prosby mu přednášejí naše přání týkající se našeho života: abychom měli dost pokrmu, byli uzdraveni z hříchu, a vztahují se na náš boj za vítězství dobra nad zlem“ (Katechismus, 2857).

Modlitba Otčenáš je vzor každé modlitby, jak učí sv. Tomáš Akvinský: „Modlitba Páně je nejdokonalejší... nejen se v ní žádá všechno, po čem můžeme správně toužiti, nýbrž i tím pořadem, jakým máme toužiti; takže tato modlitba nejen učí žádati, nýbrž také upravuje celý náš cit.“¹⁴

První prosba: Posvěť se jméno tvé.

Boží svatost nemůže zvětšit žádný tvor. „Výraz „posvětit“ zde není míněn ani tolik ve smyslu příčinném (jen Bůh posvěcuje, činí svatým), ale především ve smyslu hodnotícím: uzнат něco za svaté a svatě s tím nakládat. Proto je tato invokace (vzývání) při klanění často chápána jako chvála a díkůčinění. Ježíš nás však učí této prosbě jako projevu přání. Je to prosba, touha a očekávání, na nichž se podílejí Bůh i člověk. Již od první prosby Otčenáše jsme ponořeni do vnitřního tajemství jeho božství a do dramatu spásy našeho lidství. Prosba, aby jeho jméno bylo posvěceno, nás zapojuje do jeho záměru, jeho milosrdného „rozhodnutí“ (Ef 1,9), jímž si předsevzal, „abychom byli před ním svatí a neposkvrnění v lásce“ (Ef 1,4)“ (Katechismus, 2807). Požadavek první prosby tedy je, aby Boží svatost zářila a rostla v našem životě: „Kdo by mohl posvětit Boha, jestliže On posvěcuje? Inspirováni těmito slovy:

„Budte svatí, neboť já jsem svatý“ (Lv 20, 26), prosíme, abychom posvěcení křtem vytrvali v tom, čím jsme začali být. A prosíme o to každý den, protože denně chybujeme a musíme očišťovat naše hříchy ustavičným posvěcováním se... Uchylme se proto k modlitbě, aby v nás tato svatost zůstala. ¹⁵

Druhá prosba: Přijď království tvé.

Druhá prosba vyjadřuje naději, že přijde nová doba, v které bude Bůh uznán všemi za Krále, jenž zahrne své podřízené dobrodiním: „Touto prosbou je „Marana tha“, volání Ducha a nevěsty: „Přijď, Pane Ježíši“ (...). V modlitbě Páně jde hlavně o konečný příchod Božího království s Kristovým návratem (srov. Tit 2, 13)“ (Katechismus, 2817–2818). Z druhé strany Boží království již bylo zahájeno na tomto světě prvním příchodem Krista a sesláním Ducha svatého: „Boží království ...

spočívá ve spravedlnosti, pokoji a radosti, jaké dává Duch svatý“ (Řím 14,17). Poslední časy, v nichž žijeme, jsou dobou vylití Ducha svatého. Proto nastal rozhodující boj mezi „tělem“ a Duchem. „Jen čisté srdce může říkat bez nejmenšího rozechvění: ‚Přijď království tvé.‘ Je třeba projít Pavlovou školou, abychom řekli: ‚Hřích už dál nesmí vládnout v našem smrtelném těle‘ (Řím 6,12). Ten, kdo se uchovává čistý v jednání, v myšlenkách a ve slovech, může říci Bohu: ‚Přijď tvé království!‘ (sv. Cyril Jeruzalémský, *Catecheses mystagogicae*, 5,13)“ (Katechismus, 2819). V druhé prosbě konečně projevujeme přání, aby v nás Bůh nyní působil svou milostí, aby se jeho království na zemi každým dnem zvětšovalo a aby na konci časů vládl plně nade všemi v nebi.

Třetí prosba: Bud' vůle tvá jako v nebi, tak i na zemi.

Boží vůle je, aby „se všichni lidé zachránili a došli k poznání pravdy“ (1 Tim 2, 3–4). Ježíš nás učí, že do nebeského království nevejde člověk prostřednictvím slov, ale tím, že „plní vůli mého nebeského Otce“ (Mt 7, 21). Proto „prosíme našeho Otce, abychom spojili svou vůli s vůlí jeho Syna a tak splnili to, co chce on, totiž jeho plán spásy pro život světa. Nejsme toho sice sami ze sebe schopni, ale spojení s Ježíšem a s mocí Ducha svatého mu můžeme odevzdat svou vůli a rozhodnout se, že budeme volit to, co vždy volil jeho Syn: dělat to, co se líbí Otci (srov. Jan 8, 29)“ (Katechismus, 2825). Jak říká jeden církevní otec, když se v Otčenáši modlíme *buď vůle tvá jako v nebi*, neprosíme o to „ve smyslu, aby Bůh udělal, co bude chtít, ale abychom my byli schopni udělat, co chce Bůh“.¹⁶ Na druhou stranu výraz *jako v nebi, tak i na zemi* ukazuje, že v této prosbě si přejeme, aby tak, jak se splnila Boží vůle na andělech a

blažených v nebi, se splnila i na nás, kteří jsme ještě na zemi.

Čtvrtá prosba: Chléb náš vezdejší dej nám dnes.

Tato prosba vyjadřuje synovskou odevzdanost Božích dětí, neboť „Otec, který nám dává život, nám nemůže nedávat potravu nezbytnou pro život, všechna „náležitá“ dobra, hmotná i duchovní“ (Katechismus, 2830). Křesťanský smysl této čtvrté prosby „se týká chleba života: Božího slova, které se přijímá ve víře, těla Kristova, které se přijímá v eucharistii (srov. Jan 6, 26–58)“ (Katechismus, 2835). Výraz každý den, „ve smyslu časového určení je to určité pedagogické opakování slova „dnes“ (srov. Ex 16, 19–21), aby v nás upevňovalo „bezvýhradnou“ důvěru. V kvalitativním slova smyslu znamená „nezbytné pro život“, a v širším slova smyslu „každé dobro“, jež dostačuje

k tomu, aby se člověk uživil (srov. 1 Tim 6, 8)“ (Katechismus, 2837).

Pátá prosba: Odpusť nám naše viny, jako i my odpouštíme našim viníkům.

V této další prosbě začínáme uznávat, že jsme hříšníci: „Nyní se k němu vracíme touto novou prosbou jako marnotratný syn (srov. Lk 15, 11–32) a vyznáváme před ním, že jsme hříšníci, jako to učinil celník (srov. Lk 18, 13). Naše prosba začíná „vyznáním“, kterým zároveň vyznáváme svou ubohost i jeho milosrdenství“ (Katechismus, 2839). Avšak tato modlitba nebude vyslyšena, pokud předtím nesplníme jeden požadavek: „Tento proud milosrdenství nemůže do našeho srdce proniknout, jestliže jsme neodpustili těm, kdo nás urazili. Láska, jako Kristovo tělo, je nerozdělitelná: nemůžeme milovat Boha, kterého nevidíme, jestliže nemilujeme bratra nebo sestru, které

vidíme (srov. 1 Jan 4, 20).

Odmítneme-li odpustit našim bratřím a sestrám, naše srdce se uzavře a jeho tvrdost je učiní nepropustným pro milosrdnou lásku Otce“ (Katechismus, 2840).

Šestá prosba: Neuved' nás v pokušení.

Tato prosba je spojená s předešlou prosbou, protože hřích je následek svobodného souhlasu s pokušením. Proto nyní „prosíme našeho Otce, aby nás do něho „neuváděl“ (...). Prosíme ho, ať nepřipustí, že bychom se vydali cestou, která vede ke hříchu. Svádíme boj „mezi tělem a Duchem“. Tato prosba naléhavě prosí o Ducha rozlišování a síly“ (Katechismus, 2846). Bůh nám vždy dá svou milost, abychom pokušení překonali: „Bůh je věrný. On nedopustí, abyste byli zkoušeni víc, než snesete. Když dopustí zkoušku, dá také prostředky, jak z ní vyjít, a sílu, jak ji snášet“ (1 Kor 10,

13), ale o to, abychom vždy překonali pokušení, je třeba se modlit: „Takový boj a takové vítězství jsou však možné jen v modlitbě. Právě modlitbou Ježíš vítězil nad pokušelem hned od počátku (srov. Mt 4, 11) a v posledním boji své smrtelné úzkosti (srov. Mt 26, 36–44). Kristus nás v této prosbě Otčenáše zapojuje do svého boje a do svého smrtelného zápasu. Ve spojení se svou bdělostí nás naléhavě vyzývá k bdělosti srdce. Bdělost je „ochrana srdce“ a Ježíš prosí Otce, aby nás zachoval v jeho jménu. Duch svatý se snaží tuto bdělost v nás stále probouzet. Tato prosba nabývá svého dramatického významu ve vztahu ke konečnému pokušení našeho pozemského boje; naléhavě prosí o vytrvání až do konce. „Hle, přicházím jako zloděj! Blaze tomu, kdo bdí“ (Zj 16,15)“ (Katechismus, 2849).

Sedmá prosba: Ale zbav nás od zlého.

Poslední prosba je obsažena v Ježíšově kněžské modlitbě, se kterou se obrací k svému Otci: „Neprosím, abys je ze světa vzal, ale abys je zachránil od zlého“ (Jan 17, 15). „Zlo v této prosbě není něco abstraktního; označuje naopak osobu satana, zlého ducha, anděla, který se protiví Bohu. „Dábel“ [„*dia-bolos*“] je ten, který „chce překážet“ Božímu úradku a jeho „dílu spásy“ dovršenému Kristem“ (Katechismus, 2851). Když navíc „prosíme, abychom byli osvobozeni od zlého, modlíme se zároveň o to, abychom byli zbaveni všeho přítomného, minulého i budoucího zla, jehož je dábel původcem a podněcovatel“ (Katechismus, 2854), zvláště pak hříchu, jediného skutečného zla,¹⁷ a od trestu za něj, kterým je věčné zatracení. Ostatní zla a utrpení se mohou proměnit v dobro, pokud je přijmeme a připojíme k utrpení Krista na kříži.

Základní použitá literatura

– Katechismus katolické církve, 2759–2865.

– Benedikt XVI.–Joseph Ratzinger, *Ježíš Nazaretský*. Barrister&Principal, Brno 2011, s. 161–205 (kapitola věnovaná modlitbě Páně).

Doporučená literatura

– Sv. Josemaría, Jak oslovovat Boha a Cesta ke svatosti. *Boží přátelé*, 142–153 a 294–316.

1Jan Pavel II., *Krátký projev*, 1–VII–1987, 3.

2Sv. Josemaría, *Jít s Kristem*, 13.

3Tamtéž, 36.

4Sv. Josemaría, *Boží přátelé*, 146.

5*Rozhovory s mons. Escrivou de Balaguer*, 102.

6Sv. Josemaría, *Jít s Kristem*, 64.

7Sv. Josemaría, *Výheň*, 332.

8Sv. Josemaría, *Boží přátelé*, 143.

9Sv. Tomáš More, *Un hombre solo. Cartas desde la Torre*, č. 7 (Dopis Margaret Alici, srpen 1534, v němž vypráví o dlouhém rozhovoru s otcem ve vězení), Madrid 1988, s. 65.

10Sv. Josemaría, *Výheň*, 929.

11Sv. Josemaría, *Křížová cesta*, 1. zastavení, Body k rozjímání, č. 1.

12San Francisco de Sales, *Conversaciones espirituales*, č. 16, 7. In: *Obras Selectas de San Francisco de Sales*, sv. I, s. 724.

13Sv. Josemaría, *Cesta*, 864.

14Sv. Tomáš Akvinský, *Summa Theologiae*, II-II, 83, 9.

15Sv. Cyprián, *De dominica oratione*,
12.

16Tamtéž, 14.

17Srov. sv. Josemaría, *Cesta*, 386.

© *Fundación Studium*, 2016

pdf | dokument generován automaticky
z [https://opusdei.org/cs-cz/article/
tema-41-otce-nas-jenz-jsi-na-nebesich/](https://opusdei.org/cs-cz/article/tema-41-otce-nas-jenz-jsi-na-nebesich/)
(21.03.2026)